

Spåren i sanden formar en väg

Utvärderingsrapport av överenskommelsen om
samverkan mellan Göteborgs Stad och social ekonomi

Av Bert-Ola Bergstrand, Nordic Impact AB

På uppdrag av samverkansrådet Idékom i samarbete med Social
resursförvaltning Göteborgs Stad

Innehåll

INLEDNING	3
BAKGRUND.....	3
Mål i överenskommelsen	3
Den kommunala handlingsplanen.....	3
Den sociala ekonomins handlingsplan.....	3
Frågeställningar.....	4
GENOMFÖRANDE AV STUDIEN	4
RESULTAT AV STUDIEN	5
KUNSKAP OCH SPRIDNING.....	5
FÖRSTÄRKT SAMSPEL, DIALOG OCH SAMVERKAN.....	7
FINANSIERINGSFORMER OCH MÅNGFALD AV UTÖVARE.....	9
SUMMERANDE REFLEKTIONER KRING RESULTATET	12
VIDARE DISKUSSION	14
FÖRUTSÄTTNINGAR OCH UTVECKLING AV SAMVERKAN	14
HUR ARBETAR VI? VI BEHÖVER SATSA PÅ STRUKTUR OCH SYSTEMATIK.....	15
Hemsida, fysiska mötesplatser och nätverk	15
Sprida ansvar på flera förvaltningar och bolag	16
Social ekonomi som utförare och koordinator.....	16
HUR NÅR VI RESULTAT? GENOM PROCESS OCH ENGAGEMANG.....	16
Känsla av ägande och delaktighet.....	16
Integrerade läroprocesser som drivs av social ekonomi	16
Kommunikation genom mikrosammanskomster.....	17
HUR ANPASSAR VI SAMVERKAN EFTER FÖRÄNDRING? GENOM ETT KREATIVT FÖRHÅLLNINGSSÅTT	17
Mod och ledarskap.....	17
AKTIVITETER/UTVECKLINGSSOMRÅDEN FÖR STÖD TILL STRUKTUR OCH SYSTEMATIK.....	18
Kombinera sociala, psykologiska och affärsmässiga kompetenser inom social ekonomi.....	18
Kunskapsökning om parternas styrsystem.....	18
Etablera kontakter mellan social ekonomi och näringsliv	18
Aktionsforskning.....	19
Prototypifiering	19
Maktförskjutning.....	19
AKTIVITETER/UTVECKLINGSSOMRÅDEN SOM STÖD I PROCESS OCH ENGAGEMANG	20
Hålla sig ajour med utveckling	20
Följeforska på effekter och synliggöra socialt kapital	20
Flexibel design på en Social Science Park.....	20
Lyssna in och supporta.....	20
AKTIVITETER/UTVECKLINGSSOMRÅDEN FÖR ETT KREATIVT FÖRHÅLLNINGSSÅTT	20
Investera i kunskap om relationer	20
Fånga dynamiken i samverkansprocessen	20
Arbeta lokalt.....	21
AVSLUTANDE ORD	21
KONTINUITET OCH FÖRÄNDRING	21

Återkommande frågor som bör ligga i fokus	21
BILAGOR	22
BILAGA 1 – INTERVJUGUIDE	22
Kunskapsökning och spridning	22
Förstärkt samspel, dialog och utveckling.....	22
Finansieringsformer och mångfald av utförare.....	23
BILAGA 2 – ENKÄT SEPTEMBER 2016.....	24
BILAGA 3 – BEGREPP SOM ANVÄNDS I STUDIEN.....	26
Idékom	26
Social ekonomi och socialt företagande – några begreppsdefinitioner	26
Arbetsintegrerande sociala företag	26
Idéburet offentligt partnerskap (IOP).....	26
Föreningsbidrag	26
Business Region Göteborgs uppdrag att stärka företagsutveckling inom social ekonomi.....	27
Jämlikt Göteborg.....	27
Social Science Park.....	27
BILAGA 4 – DEN LOKALA ÖVERENSKOMMELSENS PRINCIPER.....	28
Integritet och oberoende:	28
Dialog:.....	28
Kvalitet:.....	28
Långsiktighet:	28
Öppenhet och insyn:	28
Mångfald:	29
BILAGA 5 – PARTNERSKAP/PROJEKT I OLIKA STADSDELAR	30
1000 jobb – Grundsteget.....	30
Stadslandet	30
Lärandets torg	30
One Stop Future Shop.....	30

INLEDNING

Bakgrund

Hösten 2012 undertecknades en lokal överenskommelse om samverkan mellan Göteborgs Stad och sektor social ekonomi. Överenskommelsen är ett tydligt politiskt ställningstagande att samverkan ska vara ett viktigt inslag i framtidens Göteborg. Visionen är att Göteborg ska vara en stad där invånarna engagerar sig och där engagemanget tas tillvara. Målen är att stärka demokratin, öka delaktigheten och minska utanförskap i Göteborg. Överenskommelsen bygger på sex gemensamma principer för parternas ömsesidiga förhållningssätt med åtaganden.

Principerna i överenskommelsen är: Integritet och Oberoende, Kvalitet, Dialog, Långsiktighet, Mångfald och Insyn samt Öppenhet. (se bilaga 4)

Mål i överenskommelsen

Målet med överenskommelsen är att stärka demokratin, öka delaktigheten och minska utanförskap i Göteborg genom att:

1. skapa tydliga förutsättningar och strukturer för dialog och samverkan mellan parterna
2. synliggöra och stärka den sociala ekonomins självständiga och oberoende roll som opinionsbildare och som röstbärare för marginaliserade, utsatta och åsidosatta grupper
3. utveckla möjligheter för den sociala ekonomin att utgöra en viktig aktör inom välfärdsutvecklingen.

Den kommunala handlingsplanen

Överenskommelsen ledde vidare till att Kommunstyrelsen i februari 2014 beslutade om att en kommunal handlingsplan för implementering av överenskommelsen. Målet med handlingsplanen är att medvetandegöra stadens förvaltningar och bolag om innehållet i den lokala överenskommelsen om samverkan. Handlingsplanen beskriver aktiviteter som ska öka kunskapen om parterna, stärka samverkan och bidra till att utveckla finansieringsformer som möjliggör en mångfald av utförare.

Den sociala ekonomins handlingsplan

Också den sociala ekonomin har tagit fram en handlingsplan under tiden september 2014 till hösten 2015. Den speglar i stort den kommunala handlingsplanen men framhåller tydligare att den sociala ekonomin ska vara röstbärare för de marginaliserade i samhället. Extra viktigt i den sociala ekonomins handlingsplan är principerna om integritet, oberoende, kvalitet och dialog.

Föreliggande studie är en utvärdering av Göteborg Stads överenskommelse och handlingsplan liksom sektor social ekonomis motsvarighet.

Frågeställningar

Frågeställningarna som väglett studien har formulerats enligt nedan.

1. I vilken grad är den lokala överenskommelsen om samverkan mellan Göteborgs Stad och sektor social ekonomi genomförd?
2. I vilken grad är handlingsplanerna implementerade som baseras på den lokala överenskommelsen?
3. Hur kan en modell för samverkan i framtiden se ut mellan Göteborgs Stad och sektor social ekonomi och vilket innehåll bör en sådan samverkan byggas på?

Genomförande av studien

En design har utformats för studien för att på bästa möjliga sätt utifrån tid och resurser uttala sig om vilka resultat genomförandet av handlingsplanerna lett till.

Som huvudsaklig metod har intervjuer använts. Därtill har även en mindre skrivbords- och enkätundersökning genomförts. Studien har pågått totalt två månader under tidsintervallet maj-september 2016.

Inledningsvis i studien lades tid på att läsa in sig på material kring förutsättningarna för den lokala överenskommelsen och handlingsplanerna liksom att intervjua processledaren som jobbar med genomförandet av den kommunala handlingsplanen kopplad till överenskommelsen. Därtill deltog utvald representant för den sociala ekonomin i ett möte för att lyfta in den sociala ekonomins synpunkter i studien. I samråd med dem utvecklades också ett intervjuformulär som gick ut till Idékoms ledamöter under juni månad.

Under tiden juni till september 2016 har 22 personer intervjuats. 10 personer från sektor social ekonomi och 12 personer från Göteborgs Stad. Personerna inom staden har varit två stadsdelsdirektörer, en ordförande i stadsdelsnämnd, två chefer för utveckling i stadens bolag samt 7 chefer på nivåerna sektorschef och områdeschef.

En enkät sändes också ut i början på september 2016 som ger en fingervisning om vilken uppfattning representanter från såväl Göteborgs Stad som social ekonomi har om den kommunala handlingsplanen och vilken förändring den har resulterat i. Sammantaget ger designen och urvalet goda möjligheter att dra slutsatser kring den lokala överenskommelsen och dess implementering. Det som presenteras i rapporten är författarens analyser, tolkningar och förslag.

RESULTAT AV STUDIEN

Kunskap och Spridning

Parternas handlingsplaner består av tre målområden. Det första målområdet handlar om huruvida en mer strukturerad form för informationsutbyte och samverkan mellan Göteborgs Stad och sektor social ekonomi har utvecklats.

Det första målområdets resultat kan sammanfattas som:

”En fragmentarisk struktur för samverkan och informationsutbyte”

I studien konstateras att det finns en struktur för samarbete och informationsutbyte mellan sektor social ekonomi och Göteborgs Stad som dock kan karaktäriseras som fragmentarisk. Detta då den sociala ekonomin består av många, och framför allt mindre organisationer, medan Göteborgs Stad är en stor organisation med mer än 52 000 anställda.

Strukturen som utvecklats för samverkan är mer framträdande inom vissa förvaltningar såsom SDF Västra Göteborg, SDF Lundby och i synnerhet Social resursförvaltning. Social resursförvaltning har därtill genom en processledare och kommunikatör haft uppdraget att implementera den kommunala handlingsplanen. Baserat på intervjuer och genomgång av hemsidan kan konstateras att ett omfattande och systematiskt arbete har genomförts i implementeringsfasen. Det arbetet startade 2014 och pågår 2016 ut. I motsvarande mån har social ekonomi genomfört ett 10-tal aktiviteter där föreningar bjudits in att komma med idéer kring hur handlingsplanen skulle se ut. Detta skedde under tiden september 2014 till hösten 2015.

En av frågorna i intervjuerna handlade om huruvida handlingsplanen har medfört att Göteborgs Stad i ökad omfattning sökt samverkan med sektor social ekonomi. På den frågan varierar svaren. Å ena sidan har Social resursförvaltning, liksom Business Region Göteborg varit engagerade i att förstärka samverkan med sektor social ekonomi. Å andra sidan har genomslaget inom till exempel Göteborgs Stads bolag att samverka inte varit lika framträdande även om initiativ till samverkan finns inom exempelvis de kommunalt ägda fastighetsbolagen.

Business Region Göteborg har haft ett särskilt uppdrag under 2014-2016 som går ut på att skapa bättre förutsättningar för socialt företagande i staden och därmed stärka den sociala ekonomin.

Studien visar också att det finns en ökad medvetenhet inom stadsdelsförvaltningarna, i synnerhet inom SDF Västra Göteborg, men även inom Idrotts- och föreningsförvaltningen, Park- och naturförvaltningen och Upphandlingsbolaget. Å andra

sidan framgår av intervjuerna att det finns tydliga tecken på en vilja från politiken att samverka med sektor social ekonomi, vilket syns i Kommunfullmäktiges budget 2017.

”Staden ska bidra till att fler sociala företag växer fram och delta i samverkan för idéburna offentliga partnerskap”, sid 47, Mål och Inriktningsdokument Göteborgs Stads budget 2017.

I det sammanhanget kan nämnas att SDF Västra Göteborg tilldelades Stora Sociala Företagsfrämjarpriset år 2015 med motiveringen *”Stadsdelen Västra Göteborg är en förebild och föregångare när den gör verklighet av överenskommelsen mellan Göteborgs Stad och den sociala ekonomins organisationer genom en egen handlingsplan. Handlingsplanen möjliggör för sociala företag att skapa jobb, sociala innovationer och leder mot en hållbar utveckling i Göteborg. Ett bra exempel på business for inclusion!”*

Sammantaget kan man konstatera att det finns en intention från staden att söka samarbete med sektor social ekonomi.

En motbild som tecknas upp av såväl de intervjuade inom social ekonomi som av en del av stadens representanter är att det är svårt för den sociala ekonomins aktörer att nå fram till stadens förvaltningar och bolag.

”Det finns ju en del lysande undantag som Social resurs, Västra Göteborg och kanske någon till men annars är nog kunskapen och förståelsen för vad vi gör ganska liten”, aktör inom sektor social ekonomi.

”Det måste man nog säga att det är nog inte lätt för den sociala ekonomin att nå fram. I synnerhet gäller det de mindre aktörerna”, representant förvaltning.

Genomgående menar de intervjuade aktörerna inom sektor social ekonomi att staden borde använda sig av resurserna inom sektorn betydligt mer. Exempelvis framhålls det att staden använder sig av egna aktörer i tjänster och utbildningar där många inom den sociala ekonomin, med fördel, skulle kunna vara utförare. Det kan handla om tjänster både relaterat till affärsutveckling av sociala företag liksom inom frivilligsektorn. En anledning till detta kan vara att det uppstår konkurrenssituationer med stadens verksamheter.

En annan fråga som finns med i målområdet om kunskap och spridning handlar om kunskapen och förståelsen av hur respektive parts styrstruktur och organisation fungerar. Genomgående framhålls det i intervjuerna från såväl representanter för sektor social ekonomi som Göteborgs Stad att det finns en betydande brist på kunskap för respektive parts sätt att fungera.

”Ofta upplever jag att den sociala ekonomins aktörer inte förstår hur vi jobbar. Och inte heller att de alltid vill förstå den. De har fullt upp med sitt dagliga”, representant förvaltning.

”Där finns nog en väldigt stor lucka. Det är ju knappt så vi själva förstår hur vi är organiserade”, aktör sektor social ekonomi.

Samtidigt bör också tilläggas att de flesta av de intervjuade ansåg att den generella kunskapen om sektor social ekonomi var näst intill obefintlig innan den kommunala handlingsplanen började implementeras 2014. Enkäten som gick ut i september 2016 visar att 57,5 procent av de intervjuade inom sektor social ekonomi tycker att den egna organisationens kunskaper om samverkan mellan sektorerna är högre idag än för ett år sedan. (40 procent av de som tillhörde den offentliga sektorn tycker detsamma. Se bilaga 2)

Den avslutande frågan i intervjuerna handlade om huruvida sektor social ekonomi har bättre tillgång till ledningsmöten och nätverk idag än tidigare. Här uppfattas situationen marginellt bättre. Samtidigt menar majoriteten av de intervjuade inom sektor social ekonomin att man har betydligt enklare att få tillträde till Göteborgs Stad och dess bolag när man aktivt söker upp den och vill träffa någon.

”Överenskommelsen har helt klart haft en positiv effekt när jag vill nå någon som jobbar inom förvaltningen/.../Det har jag faktiskt varit med om ett par gånger själv när jag besökt bolag i staden. Då kan man hänvisa till överenskommelsen”, aktör sektor social ekonomi.

Förstärkt samspel, dialog och samverkan

Det andra målområdet handlar om huruvida den kommunala handlingsplanens genomförande har medfört att förutsättningarna för att bedriva verksamheter inom social ekonomi ökat.

Det andra målområdets resultat kan sammanfattas som:

”Samverkan och dialog sker framför allt på lokal nivå ute i stadsdelarna”

Flera partnerskap har etablerats, eller är under utveckling på stadsdelsnivå. Exempel på detta är ”1000 jobb”, ”Stadslandet”, ”Lärandets Torg” och ”One Stop Future Shop”. De här initiativen länkas nu ihop med tankar kring en Social Science Park (se bilaga 3) och kan på sikt leda fram till en strategi för samverkan mellan parter från samtliga aktörsgrupper. (Se bilaga 5)

”Jag tycker vi har en hel del på gång här i Stadsdelen. Det har gått bra det måste man säga/.../Jag tror nog att de lokala krafterna tycker detsamma om du frågar dem”, representant förvaltning.

”Lokalt sker det nog en del. Vi är själva med i ett initiativ i Angered, Stadslandet”, aktör sektor social ekonomi.

När det gäller att skapa partnerskap där samtliga aktörer från social ekonomi, näringsliv, kommun och akademien ingår så kan man inte säga att det är fallet.

”Nej, där finns det nog en del att göra. Näringslivet har jag inte sett mycket av i partnerskapet. Förresten akademien för den delen inte heller/.../ Nej där måste vi helt klart bli bättre”, aktör sektor social ekonomi.

I handlingsplanen framgår att förutsättningarna för ett gemensamt och utvidgat kontor för följeforskning med Göteborgs universitet ska undersökas. I studien har inget framkommit som tyder på att ett sådant kontor ska utvecklas. Dock har några av de intervjuade, i synnerhet tillhörande stadsförvaltningarna, uttryckt att det är viktigt att ha en kontinuerlig följeforskning. Har man det behöver man inte ”uppfinna hjulet” flera gånger. En följeforskning kan leda till att man utveckla en djupare läroprocess.

”Här släpar vi efter. Vi måste bli bättre på att använda oss av kunskapen som finns där på universitetet. Även om mycket vi gör är relaterat till praktiskt görande, och det känns bra, så är det alltför mycket som sker utan evidens”, representant förvaltning.

Även om det saknas ett strukturerat sätt att följeforska, så har processledaren i genomförandet av den kommunala handlingsplanen synliggjort forskning vid ett flertal tillfällen i samband med seminarier och workshops. I tillägg finns relevant forskning uppdaterad på hemsidan som är kopplad till samverkan mellan staden och social ekonomi. Generellt kan man säga att om forskning finns med i samverkanskonstellationer mellan Göteborgs Stad och sektor social ekonomi så är den oftast direkt knuten till ett specifikt projekt i olika stadsdelar.

En annan fråga i målområdet *förstärkt samspel, dialog och samverkan* har att göra med vilka verktyg som används kring samverkan. Svaret på den frågan har genomgående varit Idéburet offentligt partnerskap (se bilaga 3). Mer kring Idéburet offentligt partnerskap (IOP) utvecklas även under nästa rubrik, finansieringsformer och mångfald av utförare.

I den kommunala handlingsplanen finns det också en aktivitet om att social ekonomi ska bjudas in till tidiga samråd och dialogformer. I detta avseende anser majoriteten av de intervjuade som tillhör den sociala ekonomin att det snarare är regel än undantag att så *inte* är fallet. Jämlikt Göteborg (se bilaga 5) lyfts fram som ett sådant exempel. Där anser representanter från sektor social ekonomi att man inte har bjudits in att delta i formulering av problembild eller analys. Konsekvensen av det är att man heller inte aktivt varit med i framtagandet och formuleringen av Jämlikt Göteborg.

Det framhölls i intervjuerna att det är viktigt att tidigt vara med i formuleringen av problembilden. Det är då förutsättningarna bestäms, vilka kan vara svåra att förändra i senare skede. I fallet Jämlikt Göteborg anser aktörer från social ekonomi att det saknas ett tydligare fokus på grupper i olika typer av utanförskap, till exempel missbrukare. I dagsläget pågår dock en revision av Jämlikt Göteborg vilket kan skapa fler möjligheter för aktörer från social ekonomi att finnas med i tidiga skeden.

Enligt intervjuerna är det inte lätt att samverka och föra en dialog mellan Göteborgs Stads aktörer och sektor social ekonomi. Av intervjuerna finns det dock tecken som visar att det går i en positiv riktning och att det är enklare nu än för ett år sedan.

Därtill framgår också av intervjuerna att majoriteten av både den sociala ekonomins aktörer och stadens anser att relationen på det stora hela fungerar tillfredsställande.

Finansieringsformer och mångfald av utövare

Det tredje målområdet handlar om huruvida den sociala ekonomins aktörer ser att fler finansieringsformer har uppstått genom den kommunala handlingsplanen genomförande.

Det tredje målområdets resultat kan sammanfattas som:

”Fler former av finansiering är tillgänglig för sektorn”

På frågan om det idag finns fler finansieringsformer än innan den kommunala handlingsplanen infördes skiftar svaren från de intervjuade. Majoriteten anser att det finns fler idag. Enkäten visar dock en mer tvetydig bild eftersom majoriteten svarade ”Ingen åsikt” på frågan.

Sammantaget visar intervjuerna på att ett stöd för kunskapsökning och spridning av modellen Idéburet offentligt partnerskap (IOP) har tagits fram. Ett betydande antal Idéburna offentligt partnerskap har initierats i staden och det finns ett stort intresse bland de intervjuade att utveckla denna form.

En aktivitet som finns uppsatt i den kommunala handlingsplanen är att genomföra en inventering för hur man kan skapa ett partnerskap mellan den sociala ekonomin, näringsliv, kommun/stat och akademien för ansökningar till strukturfonder (regional- och socialfondsprogram) och sektorsprogram. Själva arbetet ska också initieras.

På den frågan anser majoriteten av de intervjuade från såväl sektor social ekonomi som från staden att så inte varit fallet. En av anledningarna till detta kan vara att den kommunala handlingsplanen togs fram i slutet på strukturfondsperioden 2007-2013.

Dock har den internationella avdelningen vid stadsledningskontoret arrangerat en workshop där EU:s fonder och program presenterades för att öka kunskapen till deltagare från sektor social ekonomi.

Generellt finns det ett önskemål från den sociala ekonomin att socialfonden får ett betydligt större genomslag mot den sociala ekonomins aktörer. Detta skulle kunna ge inkomster till sektorn och skapa möjligheter till utveckling inom det område man har goda kunskaper om. En utmaning är att förutsättningarna kring fonderna ofta är styrda på EU och nationell nivå med en starkt präglad offentligt praktik. Med det menar man att det finns en byråkrati kring ansökningar och genomförande som gör det svårt för aktörer inom den sociala ekonomin att delta.

I viss mån kan Västsveriges strukturpartnerskap påverka eftersom sektor social ekonomi ingår med 1 person av 23. Samtidigt uppfattar flera intervjuade som representerar social ekonomi att partnerskapet är styrt av tjänstemän på olika nivåer. Den gruppen menar också att formuleringen av program, villkor, regler och administration av medlen ligger helt under offentlig sektors kontroll och att den sociala ekonomin har begränsat inflytande. En lösning på detta kunde vara säkerställa att social ekonomi är en obligatorisk part med verkligt inflytande processerna och de enskilda ansökningarna.

”Om vi är med så är det mer på det symboliskt plan. När det ställs på sin spets så blir det aldrig, eller i vart fall väldigt sällan anpassat till våra förutsättningar. Vi har helt enkelt inte resurser att sitta och skriva 10 sidor med kompletteringar på en ansökan”, aktör sektor social ekonomi.

Ytterligare en aktivitet som fanns med inom området *finansieringsformer och mångfald av utöware* är att stöd ska ha utvecklats för affärsutveckling av den sociala ekonomin i Göteborg. Ett sådant stöd har utvecklats genom Business Region Göteborg (se bilaga 3).

Stödet har gått till ett betydande antal initiativ som syftar till att utveckla/stärka den sociala ekonomin. En viss kritik som fördes fram av två av de intervjuade personerna var att affärsstödet var för generellt och att Business Region Göteborg, hade behövt mer specifik kunskap för att kunna erbjuda ett fullgott stöd. Andra intervjuade menade att affärsstödet ledde till en nyttig genomgång av deras verksamheter, men också att stödet i högre grad kunde läggas på den sociala ekonomins aktörer som kanske har lättare att se vilka behov som finns hos verksamheterna.

En annan fråga som fått stor uppmärksamhet under de senaste två åren är upphandling med social hänsyn. En av frågorna i intervjuerna är om det har blivit lättare för aktörer inom social ekonomi att delta i upphandlingar i staden. I viss mån kan så vara fallet då en handfull av de större organisationerna lyckats att få till stånd kontrakt.

Några av de största hindren som lyfts fram i intervjuerna är att pris alltjämt uppfattas stå över kvalitet i upphandling. Ett par intervjuade inom Göteborgs Stad menar också att den sociala ekonomin inte alltid uppfattas som professionell i sitt genomförande och att det finns normer som styr mot att välja det man är van med sedan tidigare.

Intervjuade från både social ekonomi och från Göteborg Stad framhåller generellt också aktörer inom social ekonomi som konkurrenter till kommunen. Andra hinder man uppfattar är att stora volymer ofta efterfrågas i till exempel arbetsträning, eller att upphandlingen formellt är komplicerad.

”Det är nästan omöjligt för oss att ta så stora uppdrag. Det går bara inte. Vi har inte den kapaciteten”, aktör sektor social ekonomi.

En annan utmaning som framhölls av en stadsdelsdirektör är att enhetschefer inte är riktigt medvetna om vad de kan göra kring upphandling och därmed känner sig osäkra.

En lösning på detta kunde vara att utveckla en gemensam "vardagslista" på utförare av tjänster som kan upphandlas. Det kan handla om mat, boende mindre service mm. Den listan skulle kunna administreras av den sociala ekonomin. Det viktiga i sammanhanget är att man tydligt kan kommunicera var den finns. Ett annat sätt att göra upphandling mer tillgänglig för den sociala ekonomin är att specificera mer av de värden som den sociala ekonomins aktörer är bra på att leverera. Generellt framhölls dock av de intervjuade att det inte finns något egenvärde att den sociala ekonomins aktörer ska leverera tjänster om de inte kan hålla en bra kvalitet.

Avslutningsvis ställdes en fråga om man tycker att föreningsbidragen är tydliga. Några menar att bidragen är tydliga medan andra tycker det finns en otydlighet som kan förklaras med att utformningen i stadens förvaltningar kan se något olika ut. Det finns också en viss kritik i att det inte sker återkoppling om man inte beviljats medel. Vissa får medan andra inte. Det pågår dock en översyn kring föreningsbidragen där sektor social ekonomi bjudits in att lämna synpunkter.

SUMMERANDE REFLEKTIONER KRING RESULTATET

Ser man på de principer som ska genomsyra samverkan mellan Göteborgs Stad och sektor social ekonomi så handlar de om ömsesidighet med normer och värderingar som ska präglas av öppenhet, insyn och mångfald. Som det har beskrivits tidigare i texten ska samverkan erbjuda förutsättningar för långsiktigt planerande mellan staden och sektor social ekonomi, vara kvalitativ med integritet och oberoende som ledord.

Målen i Överenskommelsen formuleras enligt nedan:

- 1. Skapa tydliga förutsättningar och strukturer för dialog och samverkan mellan parterna*

Här kan konstateras att mycket har gjorts de senaste åren för att utveckla förutsättningar och strukturer mellan Göteborgs Stad och sektor social ekonomi. De intervjuade som har varit med under många år inom Göteborgs Stad eller inom sektor social ekonomi menar att tanken om att samverka knappt ens fanns på idéstadiet 15 år tillbaks i tiden. Den bilden kan vara viktig att ha med sig. Förutsättningarna idag att utveckla en verksamhet inom sektorn social ekonomi är sannolikt något bättre än innan de båda handlingsplanerna började implementeras. I synnerhet gäller detta de lite större och mer framträdande organisationerna. Två år är dock i detta sammanhang en kort tid så det är inte helt enkelt att fullt ut bedöma förutsättningarna.

I vart fall kan konstateras att många aktörer kan orientera sig relativt bra i strukturerna och exempelvis finna information som behövs för att utveckla verksamheten. Som beskrevs ovan så tycker majoriteten i intervjuerna att relationen mellan Göteborgs Stad och sektor social ekonomi är bra. Därmed inte sagt att den inte kan bli bättre. De mindre aktörerna inom den sociala ekonomin har fortfarande begränsad kunskap om överenskommelsen. Inom Göteborgs Stads organisation anser majoriteten av de intervjuade att de kommunala bolagen har liten kunskap om överenskommelsen. Denna åsikt gäller för såväl representanter för sektor social ekonomi som för staden i intervjumaterialet.

Vi kan se att nya intressanta konstellationer etableras där Göteborgs Stad och sektor social ekonomi finns med i bilden såsom One Stop Future Shop, Lärandets torg och Idésluss för social hållbarhet. Detta visar att det finns en lokal praktik där samverkan växer fram och som delvis har sin utgångspunkt i överenskommelsen men i första hand uppstår organiskt.

- 2. Synliggöra och stärka den sociala ekonomins självständiga och oberoende roll som opinionsbildare och som röstbärare för marginaliserade, utsatta och åsidosatta grupper*

Här visar intervjuerna och enkäten sammantaget att synliggörandet fungerar bättre än tidigare. Ett bra exempel på hur staden supportat synliggörandet är Business Region Göteborg som i sin roll som ansvarig för stödet för socialt företagande öppnat upp dörrar till nätverk, företag och finansiärer som annars är svåra att nå för sektor social ekonomi. Även SDF Västra Göteborg genom sin handlingsplan och SDF Lundby genom Idésluss för social hållbarhet är bra exempel på hur det offentliga i staden möjliggör för den sociala ekonomin att vara en kraft i samhällsutvecklingen.

Intervjuerna visar samtidigt att den sociala ekonomins aktörer anser att de marginaliserades röst skulle vara än mer framträdande. Som beskrevs tidigare framhölls kritik mot satsningen Jämlikt Göteborg där man uppfattar att dessa grupper inte får den uppmärksamhet de borde.

En aktör som på sikt skulle kunna stärka upp och synliggöra sektor social ekonomi är akademien och forskningen. Med bättre kunskap och evidens kring värdet av den sociala ekonomin ökar också intresset kring sektorn. Ytterligare något som påverkar sektor social ekonomis oberoende roll är hur föreningsbidragen ser ut i praktiken. Några av de intervjuade från sektor social ekonomi framhåller att det finns en tendens att föreningsbidraget beviljas utifrån funktionen som en verksamhet har. I detta ligger en risk att man, medvetet eller omedvetet, till en låg peng börjar utföra välfärdstjänster istället för att ha fokus på föreningens egenvärde.

3. Utveckla möjligheter för den sociala ekonomin att utgöra en viktig aktör inom välfärdsutvecklingen

Här pekar studien på att sektor social ekonomis förutsättningar att vara medskapare i samhällets utveckling har förbättrats de senare åren. I intervjuerna finns en samsyn på att Idéburna offentligt partnerskap (IOP) börjat ta fart. Ett antal IOP har initierats i staden och fler följer efter.

Ett antal aktörer levererar också välfärdstjänster genom upphandlingar. Än så länge är dock upphandling som verktyg en relativt outnyttjad potential där mycket återstår att göra. Sammantaget finns det mer som skulle kunna göra sektor social ekonomi till en starkare kraft i välfärdsutvecklingen. Hur förutsättningarna för en sådan process skulle kunna ta vid utvecklas i rapportens diskussionsavsnitt som följer härnäst.

VIDARE DISKUSSION

Förutsättningar och utveckling av samverkan

Att implementera och utveckla strukturer för en väl fungerande samverkan är en process i många steg. Det handlar om, som visats ovan, en förändringsprocess med många inblandade och vägen fram till ett hållbart resultat kräver ett systematiskt och strukturerat arbetssätt. Om resultatet ska bli framgångsrikt bör en insikt finnas bland berörda aktörer att processen tar tid och att svårighetsgraden ökar för varje steg i processen. Som en av de intervjuade uttryckte det: ”*Det är svårt att samarbeta. Det är ingenting som kommer av sig själv*”. Från det första steget i en samverkansprocess, som i många avseenden handlar om inhämta och sprida *information*, till att utveckla ett genuint lärande krävs engagemang som efterhand kan övergå i ett beteende som speglar och översätts i de mål man satt upp i samverkan. Fungerar denna kedja så finns förutsättningar för ett uthållig samverkan på lika villkor.

Hur kan då en samverkan framöver se ut mellan Göteborgs Stad och sektor social ekonomi för att fortsatt bygga den process man inlett genom överenskommelsen och handlingsplanerna, och vilka aktiviteter bör man fokusera på?

En *modell* i tre steg som beskrivs nedan kan utgöra ett stöd för det fortsatta arbetet och navigera en komplex samverkan.

1. Hur arbetar vi? Vi behöver satsa på Struktur och Systematik.
2. Hur når vi resultat? Genom Process och Engagemang.
3. Hur anpassar vi samverkan efter förändring? Genom ett kreativt förhållningssätt.

Som utgångspunkt kan man fortsätta där man slutade och bygga på de resurser som redan finns upparbetade i form av olika strukturer och kompetenser. Mycket tid och resurser har investerats under senare år så det är viktigt att ta tillvara erfarenheter och relationer som redan byggts upp.

För att kunna driva ett effektivt förändringsarbete framöver är kompetensen och funktionen att se samverkan från ett helhetsperspektiv med lösningsfokus viktig. Det är också viktigt att det finns viss kontinuitet i det engagemang man åtar sig. Därtill krävs ett ansvarstagande för förberedelse- och efterarbetet i samband med ett sådant åtagande.

Utifrån studien har därför ett urval av aktiviteter och utvecklingsområden valts ut som är viktiga att fokusera på för att komma vidare i samverkansprocessen. Dessa områden är:

- Kompetensutveckling – Det här utvecklingsområdet har valts ut för att intervjuerna visar att det saknas kunskap om respektive sektors sätt att fungera. Det gäller såväl Göteborgs Stad som sektor social ekonomi.

- Forskning – Forskning har så långt haft en liten, eller obefintlig roll i samverkan mellan sektorerna och kan stärka upp en oberoende och evidensbaserad funktion i arbetet med att utveckla samverkan framöver.
- Testa nya innovationer och utvecklingslinjer – Nya sätt att organisera samverkan och de två olika sektorerna kommer vara viktigt framöver i en allt snabbare förändring av samhället. Till detta hör att testa, ta risker och öppna upp för andra lösningar.
- Politiskt ledarskap – Ett politiskt ledarskap är avgörande för att ge mandat och utöka manöverutrymmet för social ekonomi att agera och vara en kraft i välfärdsutvecklingen.

Hur arbetar vi? Vi behöver satsa på Struktur och Systematik.

En struktur som förmår att supporta lärandet i samverkan är en nödvändighet.

Hemsida, fysiska mötesplatser och nätverk

I samverkan mellan staden och sektor social ekonomi finns ett stort strukturkapital uppbyggt genom den samverkans- och kunskapsplattform som nu är aktiv. Den består bland annat av hemsida med strukturerad information, men erbjuder också i ett vidare perspektiv fysiska mötesplatser och nätverk som till exempel Göteborgs Föreningscenter.

Med de resurserna som utgångspunkt kan man fortsatt bygga en effektiv process. I tillägg till de mer formella strukturerna är också informella strukturer som är uppbyggda i form av relationer och existerande nätverk viktiga. Detta kan betecknas som det sociala kapitalet som byggts upp genom samverkansrådet Idékom och i de möten som genereras i olika aktiviteter runt om i staden.

Intervjuerna och enkäten sammantaget ger indikationer på att man i Göteborgs Stad har liten kunskap om sektorn social ekonomi. Samtidigt är det viktigt att beakta att Göteborgs Stad som helhet är en mycket stor organisation med en organisatorisk logik som gör det svårt att förändra saker snabbt. Implementeringen av den kommunala handlingsplanen har varit sjuksatt mindre än två år så det vore orimligt att den sociala ekonomin skulle vara synliggjord för alla, i vart fall när det kommer till att involvera aktörer från den sociala ekonomin i förvaltningens processer.

En reflektion som uppstod genom studien är huruvida det skulle vara mer funktionellt att dela upp Idékom i fler mindre undergrupper som är förankrade till olika mål/intresseområden. I studien har noterats att flera av de initiativ, till exempel Idésluss för social hållbarhet, som tagits och lett till att samverkan, har skett utifrån just denna typ av organiska design.

Sprida ansvar på flera förvaltningar och bolag

Ett annat fall med gott resultat är Business Region Göteborgs roll som naturlig dörröppnare till nya grupper/fora som Social resursförvaltning inte hade kunnat möjliggöra. Genom att dela upp i mål och intresseområden kanske man i högre grad får tillgång till ledningsmöten. Ett sätt att fortsätta förankringen av social ekonomi som utförare kan vara att låta de förvaltningar och bolag som till exempel har näringslivsperspektiv driva den frågan/målet.

Social ekonomi som utförare och koordinator

En annan struktur som kunde vara fördelaktig att bygga upp är att låta den sociala ekonomins aktörer vara med som utförare. De skulle till exempel kunna fungera som utförare av utbildning/upplysning om den sociala ekonomin inom förvaltningen, men också vara en länk för den sociala ekonomin ute, i, eller mellan stadsdelarna. Idén om att ha en person från social ekonomi som samordnar och driver ett gemensamt övergripande samverkansarbete är en investering som skulle få påtaglig effekt för helheten.

Hur når vi resultat? Genom Process och Engagemang

En viktig del som är helt avgörande för att samverkan ska lyckas är att få aktörerna att vara delaktiga och driva processen vidare. Det behöver därtill finnas en organiserad form av handlande och reflektion på både individ- och gruppnivå för att utveckla en fungerande lärandemiljö.

Känsla av ägande och delaktighet

Att driva processen är inte alltid en lätt uppgift men fungerar om känslan av ägande och delaktighet finns med. En förutsättning för att bygga delaktighet i samverkan är att det finns en vilja att lyssna på varandra. Då väcks nyfikenhet och engagemang. I den kontexten uppstår idéer, initiativ och förväntningar om vad man kan göra tillsammans. När parterna sedan tar steget och faktiskt genomför det man har kommit överens om så byggs förtroende.

Integrerade lärprocesser som drivs av social ekonomi

En central utgångspunkt i lärande är att människor handlar, det vill säga utför uppgifter, gör påståenden, löser problem och samverkar med andra. Det sker hela tiden en interaktion mellan individen och omgivningen, detta är grunden för en lärprocess. I detta process- och engagemangsteg finns det mycket att utveckla i samverkan mellan Staden och sektor social ekonomi, men det behövs sannolikt betydligt mer av integrerade läroprocesser där man också med fördel kan tänka sig att social ekonomi håller i processen. Ett sådant upplägg kan skapa en känsla av ägande och delaktighet som beskrevs tidigare. Som det är nu så är det genomgående Göteborgs Stad som står för processtödet. Med social ekonomis aktörer mer involverade i genomförande av aktiviteterna finns det förutsättningar till nytänkande och ett större engagemang.

Kommunikation genom mikrosammankomster

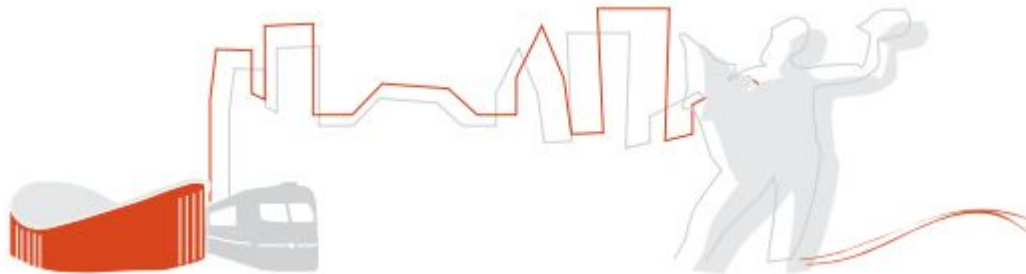
Kommunikationen i processen kan i högre grad också baseras på ”mikrosammankomster”, frukostmöten och liknande där återrapportering och reflektion kan ske kring aktiviteter. Mikrosammankomsterna ger utrymme för parterna att lyssna och bygga relation. Idag sker mycket av kommunikationen mellan parterna via e-mail och webbsida med mera. Det är kommunikationskanaler som lätt begränsar engagemanget och som riskerar att drunkna i övrig informationsmängd. I förlängningen hämmas lärandet.

Hur anpassar vi samverkan efter förändring? Genom ett kreativt förhållningssätt

Om det föregående steget, process och engagemang, handlar om att skapa systematiskt arbete över tid och lyssna in vad som sker, så handlar det här steget om att agera här och nu. Improvisation och lyhördhet är viktiga ingredienser för att få arbetet att gå framåt. I synnerhet i den snabbt föränderliga kontext som vi befinner oss i nu så underlättar ett beteende som i högre grad går ut på att testa nya saker och testa igen om det inte fungerar som man tänkt.

Mod och ledarskap

Det kreativa förhållningssättet stärks av att man i sin organisation har, och känner att man har mandat, att agera. För att förhållningssättet ska genomsyra hela organisationens sätt att arbeta krävs mod och ledarskap. Att återkommande göra något annat än det man har gjort förut verkar vara det som ger faktiskt förändring och lärande över tid. Ser man på de stadsdelar där man kommit en bit på väg i implementeringen av handlingsplanen så tycks det som om man agerat just utifrån mod att testa något nytt, lite utanför det man är van att göra.

Aktiviteter/utvecklingsområden för stöd till struktur och systematik

Kombinera sociala, psykologiska och affärsmässiga kompetenser inom social ekonomi

Kunskapskapitalet utgör en viktig del i utvecklingen av den sociala ekonomin. Under den här punkten avses kompetenser som är nödvändiga för att de personerna som är verksamma i den sociala ekonomin ska bli stärkta i att utföra sina uppdrag och tjänster. För detta krävs kompetenser inom en rad områden. På det stora hela handlar det om att kombinera *sociala, psykologiska och affärsmässiga kompetenser*. Dessa bör kontinuerligt investeras i.

Det ligger en betydande utmaning, i synnerhet för den stora majoriteten mindre organisationerna inom sektor social ekonomi, i att utveckla sina kompetenser. Utifrån intervjuerna framgick det att dessa släpar efter, vilket på lång sikt, men även på kort sikt försämrar den sociala ekonomins funktionsförmåga. I detta fall borde det ligga i Göteborgs Stads och sektor social ekonomis intresse att strategiskt investera i ny kunskap. Gärna då också med den sociala ekonomins aktörer som utförare för att stärka deras roll som oberoende opinionsbildare. Därmed stärks också målen i punkterna två och tre i överenskommelsen.

Kunskapsökning om parternas styrsystem

Utbildning och kunskapsökning om den sociala ekonomins och det offentligas sätt att fungera bör också fortsätta. Genom handlingsplanerna har man kommit en bit på väg, men fortsatt återstår arbetet att synliggöra sektorerna. Staden kan till exempel göra möjligt att sektor social ekonomi synliggörs och även få ett inflytande i besluts- och planeringsgrupper, samt i regel- och kriterieframtagning. Detta bör ske såväl i centrala organ som i de olika stadsdelarna. I vilken grad det är möjligt att genomföra bör ske i en dialog mellan sektor social ekonomi och Göteborgs Stad.

Etablera kontakter mellan social ekonomi och näringsliv

Forskning visar att sociala företag i bredare bemärkelse ofta etableras av ledare som drivs av en vilja att hjälpa till, men inte sällan med ett mindre affärskunnande. Det finns ett tydligt gap häremellan så Göteborgs Stad skulle kunna ta ett steg ytterligare i att förändra situationen. En av möjligheterna ligger i att etablera kontakter mellan ledare för sociala företag och andra företagare för att utbyta kunskap, erfarenheter och därmed bryta en del stereotyper, och även dela idéer kring att starta upp nya verksamheter eller få feedback från potentiella investerare.

Tänkbara aktiviteter som förstärker samarbetet mellan företag och ledare inom den sociala ekonomin skulle exempelvis kunna handla om att organisera, supporta en utbytestplattform, typ mässa. Detta för att förstärka formella och informella möten. Inte

minst mot företag mm. Man skulle också kunna invitera företagare att bli “sociala affärsänglar” (organisera presentationer av företagsidéer vid möten för potentiella sponsorer och/eller rådgivare). Det som nog är viktigast är att supporta utvecklingen av fältet socialt entreprenörskap och tillhandahålla en atmosfär och grogrund för sociala företags ”start ups”. Delvis görs detta i samarbete kring Stora Sociala Företagsdagen men i än högre grad skulle kompetens och lärande vara huvudfokus.

Aktionsforskning

Flera av de intervjuade efterlyste mer kunskapsutveckling och läroprocesser för att bli effektivare i utförande av sina tjänster – ett kontinuerligt lärande. Detta passar aktionsforskning som metodik väl. En styrka med akademien är att den kan verka i en relativt oberoende roll i förhållande till den sociala ekonomin och Göteborgs Stad. Forskningen skulle kunna vara till stor nytta i tydliggörandet av den sociala ekonomins logik och hur den skapar värde. Därigenom kan det bli lättare att få ta del av EU fondmedel.

Ytterligare en roll akademien skulle kunna ha är att forska på samverkan mellan det offentliga och den sociala ekonomin. I det spänningsfältet uppstår ofta nya sätt att både arbeta och ta sig an utmaningar som kan visa sig viktiga för att utveckla välfärden. Ett sådant testande förhållningssätt skulle mycket väl kunna rymmas inom ramen för en Social Science Park, men kan också lika gärna uppstå i spontana processer.

Prototypifiering

En styrka med den sociala ekonomin är att den i hög grad bygger på meningsfullhet och värdegrund. Dessa dimensioner är, och kommer sannolikt att fortsätta vara, en viktig källa till att finna samhällsinnovationer som kan bidra till att lösa framtidens utmaningar. Detta kan ske inom ramen för en så kallad Social Science Park. I denna miljö kan nya idéer och lösningar testas och utvecklas – något som ofta brukar kallas prototypifiering. Inom ramen för en Social Science Park skulle man också kunna förenkla för social ekonomi att söka och genomföra projekt och initiera samarbeten mellan social ekonomi och företag.

Maktförskjutning

En systematik kring utvecklingen av ett politiskt ledarskap är avgörande för att den sociala ekonomins potential ska tas till nästa nivå. Ska aktörerna ha en chans att spela den roll de kan i utvecklingen av samhället så är det nödvändigt att politiken går med på en maktförskjutning och avstår en del av sin kontrollapparat. Detta kommer kräva mod men de potentiella effekterna av sådana beslut kan visa sig vara väl motiverade att testa. Det finns ett antal åtgärder som på sikt skulle kunna stärka sektor social ekonomi. Dels skulle man kunna göra social ekonomi till en obligatorisk partner i utlysningar, dels skulle myndigheterna i projekten kunna ställa högre krav på social ekonomis tydliga medverkan och inflytande, till exempel i styrgrupper och i funktioner med ansvar i projekten.

Aktiviteter/utvecklingsområden som stöd i process och engagemang

Hålla sig ajour med utveckling

Kunskapskapitalet utgör som beskrivits tidigare en viktig del i utvecklingen av den sociala ekonomin. En viktig komponent i detta steg är att hålla sig ajour med utvecklingen i samhället och att kontinuerligt investera i ny kunskap.

Följeforska på effekter och synliggöra socialt kapital

Akademien kan spela en viktig roll genom att följeforska på samverkansprocesser mellan sektor social ekonomi och offentlig sektor. I synnerhet handlar det om att forska på vilka effekter samverkan leder till och att synliggöra det sociala kapitalet. Det sociala kapitalet är kittet som håller ihop relationerna. Ett kapital som ofta tas för givet. Genom att hjälpa till att synliggöra det för olika aktörer kan man enklare utveckla det.

Flexibel design på en Social Science Park

Man kan vidareutveckla idén om en Social Science Park. Viktigt i designen av en sådan är att den är flexibel och inte låst på ett ställe i staden. Kanske framtidens science park är platsobunden. Genom att kontinuerligt vara ute och lyssna in vad som sker i samverkansprocesser kan en nyfikenhet kring lärande väckas. Man kan tänka sig att det finns en plats där huvudaktiviteterna äger rum, men man bör sträva efter att inte låsa sig till ett ställe utan kontinuerligt vara ute i miljöer där samverkan sker.

Lyssna in och supporta

Det politiska ledarskapet inom området *process och engagemang* handlar först och främst om att kontinuerligt vara med i olika miljöer och lyssna in vad som sägs och görs, samt att supporta olika förslag som kommer fram. Att lyssna och supporta. Därigenom bygger politiken ett förtroendekapital.

Aktiviteter/utvecklingsområden för ett kreativt förhållningssätt

Investera i kunskap om relationer

På det stora hela handlar det om att investera i kompetensutvecklingsområdet som rör relationer. Ska man få ett kreativt förhållningssätt är det avgörande att man väcker nyfikenhet. Nyfikenhet är motorn till kreativitet och kan inte tas för givet.

Fånga dynamiken i samverkansprocessen

Detta går hand i hand med övrig kompetensutveckling. Forskningen bör även i detta steg ta sin utgångspunkt i att fånga dynamiken i samverkansprocessen. Vad fungerar och vad fungerar inte? Hur kan man gemensamt gå vidare mot önskade mål? Samverkan är inte enkel och det krävs kontinuerlig interaktion för att komma vidare i processerna.

Arbeta lokalt

På det stora hela följer detta föregående punkter i sin logik. De nya innovationerna och utvecklingslinjerna uppstår ute i staden. Därmed bör fokus ligga på att vara där det sker.

AVSLUTANDE ORD

Den lokala överenskommelsen och handlingsplanerna har varit viktiga för parternas utveckling av samverkan. De har hjälpt till att sätta ljus på parternas egna förmågor och erfarenheter. Samtidigt har den ömsesidiga relationen belysts och ur det framträder värdefulla förutsättningar och förslag på hur parterna fortsatt kan bygga den process man inlett.

Kontinuitet och förändring

Att implementera och utveckla strukturer för en väl fungerande samverkan är en process i många steg som tar tid. Om resultatet ska bli framgångsrikt behöver berörda aktörer bära med sig insikten att svårighetsgraden ökar för varje steg i processen.

Förmåga att se samverkan från ett helhetsperspektiv med lösningsfokus, uthålligt engagemang och villighet att ta ansvar för sin del i det som samskapas – oavsett om det leder till konkret samverkan eller inte – är utmärkande kompetenser för att kunna driva ett effektivt förändrings- och samverkansarbete.

Kontinuitet och förändring kräver även en dynamisk organisering, en organisering som förmår att fånga upp det nya och förhålla sig till aktuella händelser och utmaningar. En organisering som är nära det som uppstår i den lokala miljön, som supportas och ges utrymme att ta hand om och möjliggöra att testa nytt.

Kontinuitet och förändring leder till behovet av kontinuerlig reflektion kring vad parterna enskilt och tillsammans kan göra för att utveckla sin samverkan. Därtill krävs återkommande reflektion kring vad som är möjligt och rimligt för social ekonomi att initiera och driva. Detta för att skapa en större balans i att båda parter har och tar ägande eller mandat. Inte minst behövs en fortlöpande reflektion kring hur parternas samverkan ska finansieras.

Återkommande frågor som bör ligga i fokus

- Vad ställer detta för krav på politiken?
- Vad ställer detta för krav på kommunen?
- Vad ställer detta för krav på social ekonomi?

BILAGOR

Bilaga 1 – Intervjuguide

Detta är intervjuguiden till de intervjuer som genomförts med representanter för social ekonomi och Göteborgs Stad. Frågorna har sin grund i de båda handlingsplanernas matriser kring vilka implementeringen och uppföljningen av överenskommelsen mellan sektor social ekonomi och Göteborgs Stad utgått ifrån.

Kunskapsökning och spridning

- Uppfattar du (ni) att det idag genom Handlingsplanens genomförande finns en mer strukturerad form för informationsutbyte och samverkan mellan staden och sektor social ekonomi? Utveckla...
- Uppfattar du (ni) att Göteborgs Stad i ökad grad sökt samverkan med sektor social ekonomi genom Handlingsplanen? Utveckla...
- Uppfattar du (ni) att det idag finns en tydlighet i vilka kontaktvägar som finns för den sociala ekonomins aktörer att nå stadens hela organisation stadsdelsförvaltningar, fackförvaltningar och bolag? Utveckla...
- Uppfattar du (ni) att Handlingsplanen och dess aktiviteter skapat en större gemensam förståelse för respektive styrstruktur och organisation i Göteborgs Stad? Utveckla...
- Uppfattar du (ni) att Göteborgs Stad ger den sociala ekonomin större tillgång till ledningsmöten och nätverk genom Handlingsplanen? Utveckla...
- Uppfattar du (ni) att kunskapen om den sociala ekonomin ökat i Göteborgs Stads genom Handlingsplanen. Utveckla...

Förstärkt samspel, dialog och utveckling

- Uppfattar du (ni) att förutsättningarna för att bedriva verksamheter inom social ekonomi ökat genom Handlingsplanen?
- Uppfattar du (ni) att nya partnerskap har utvecklats mellan social ekonomi, näringsliv, kommun och akademien genom Handlingsplanen. Utveckla och ge exempel på sådana...
- Känner du (ni) till om nya gemensamma verktyg för partnerskap utvecklats genom Handlingsplanen? Utveckla och ge i så fall exempel...
- Anser du (ni) att förutsättningarna för att starta en Science park för social ekonomi utretts? Utveckla...
- Har ett gemensamt och utvidgat kontor samt följeforskning med GU initierats genom Handlingsplanen? Utveckla...
- Uppfattar du (ni) att tidiga samråd och dialogformer utvecklats genom Handlingsplanen? Utveckla...
- Uppfattar du (ni) att den sociala ekonomins medverkan finns med i Stadens lokala beredningsforum och i så fall i vilken grad? Utveckla...

Finansieringsformer och mångfald av utförare

- Uppfattar du (ni) att fler finansieringsformer har uppstått genom Handlingsplanen? Utveckla...
- Uppfattar du (ni) att ett stöd för kunskapsökning och spridning av modellen Idéburet offentligt partnerskap (IOP) tagits fram genom Handlingsplanen? Utveckla...
- Uppfattar du (ni) att en inventering gjorts, och att arbete initierats, genom Handlingsplanen med att skapa ett brett partnerskap mellan den sociala ekonomin, näringsliv, kommun/stat och akademien för ansökningar till strukturfonder (regional och socialfondsprogram) och sektorsprogram? Utveckla...
- Uppfattar du (ni) att ett stöd utvecklats genom Handlingsplanen för affärsutveckling av den sociala ekonomin i Göteborg? Utveckla...
- Uppfattar du (ni) att Handlingsplanen möjliggjort för social ekonomi att delta i upphandlingar? Utveckla...
- Anser du (ni) att den sociala ekonomins aktörer genom Handlingsplanen fått en samlad bild av föreningsbidragen för att förbättra kompetens och fördelning? Utveckla...
- Anser du (ni) att stadens kriterier för föreningsbidrag är tydliga?
- Övriga kommentarer:

Bilaga 2 – enkät september 2016

Den här enkäten har totalt gått ut till 217 inom kommunen varav 101 respondenter har svarat medan den gick ut till 63 personer varav 40 har svarat inom sektor social ekonomi (betecknat som ”social” i svaren i tabellerna nedan.) Siffrorna i tabell är angivna i procent.

Fråga 1 (Som den ställdes till personer inom kommunen) – Är det enklare att samverka, oavsett form av samtal/kontakt, med idéburen sektor idag än jämfört med ett år sedan?

	Kommunen:
Ja	15
Nej	23
Ingen åsikt	62
Obesvarat	0

Fråga 1 (Som den ställdes till personer inom social ekonomi) – Är det enklare att samverka, oavsett form av samtal/kontakt, med kommunen idag än jämfört med ett år sedan?

	Social:
Ja	12,5
Nej	50
Ingen åsikt	37,5
Obesvarat	0

Fråga 2 – Finns det mer kunskap om samverkan mellan kommun och idéburen sektor, oavsett form av samtal/kontakt, idag än jämfört med ett år sedan i din organisation?

	Social:	Kommunen:
Ja	57,5	40
Nej	25	24
Ingen åsikt	17,5	36
Obesvarat	0	0

Fråga 3 – Synliggörs idéburna organisationers självständiga och oberoende roll som opinionsbildare/röstbärare för marginaliserade, utsatta och åsidosatta grupper mer idag än jämfört med ett år sedan?

	Social:	Kommunen:
Ja	20	30,69
Nej	47,5	30,69
Ingen åsikt	32,5	38,61
Obsevarat	0	0

Fråga 4 – Finns fler möjligheter för idéburen sektor att utgöra en viktig aktör inom välfärdsutvecklingen tex genom nya finansieringsformer, idag än jämfört med ett år sedan?

	Social:	Kommunen:
Ja	32,5	34,65
Nej	32,5	14,85
Ingen åsikt	35	50,5
Obesvarat	0	0

Fråga 5 – Hur väl anser du att relationen mellan kommunen och idéburen sektor fungerar generellt?

	Social:	Kommunen:
1 Inte alls	2,5	7,92
2	27,5	17,82
3	32,5	47,52
4	32,5	17,82
5	2,5	8,91
6 Utmärkt	2,5	0

Bilaga 3 – Begrepp som används i studien

Idékom

2010 bildades samverkansrådet Idékom med syfte att i dialog behandla generella frågor om det civila samhällets villkor, möjligheter och utveckling samt dess roll i demokratin och för delaktigheten i demokratin. Rådet är partssammansatt där sektor social ekonomi representeras av 13 ledamöter och kommunen representeras av 6 tjänstepersoner och 2 politiker. Idékom initierade och höll samman arbetet med att ta fram Överenskommelsen om samverkan mellan Göteborgs Stad och organisationer inom den sociala ekonomin i Göteborg.

Social ekonomi och socialt företagande – några begreppsdefinitioner

Social ekonomi avser den organiserade verksamhet som primärt har samhällliga ändamål. Den bygger på demokratiska värderingar och är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn samt har allmännyttan eller medlemsnytta, inte vinstintresse, som främsta drivkraft.

Arbetsintegrerande sociala företag

Tillväxtverket tagit fram följande kriterier som definierar ett arbetsintegrerande socialt företag: Arbetsintegrerande sociala företag är företag som driver näringsverksamhet (producerar och säljer varor och/eller tjänster): med övergripande ändamål att integrera människor som har stora svårigheter att få och/eller behålla ett arbete, i arbetsliv och samhälle som skapar delaktighet för medarbetarna genom ägande, avtal eller på annat väl dokumenterat sätt som i huvudsak återinvesterar sina vinster i egna eller liknande verksamheter som är organisatoriskt fristående från offentlig verksamhet

Termen *sociala företag* kan omfatta företag som har ett samhällligt syfte, är fristående från den offentliga sektorn och som återinvesterar sina vinster.

Idéburet offentligt partnerskap (IOP)

Offentliga myndigheter kan finansiera externa aktörer på flera olika sätt. De kan bevilja bidrag för arbetet som utförs, de kan upphandla tjänsterna och de kan i vissa fall teckna ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) med en eller flera organisationer. IOP-avtal är i dagsläget inte reglerade i lag men det finns ett juridiskt utrymme om en rad kriterier uppfylls:

- Verksamheten sker på initiativ av den idéburna organisationen.
- Verksamheten är ett led i att förverkliga ett politiskt program eller plan, där de idéburna organisationerna särskilt nämns. Exempelvis en lokal överenskommelse.
- Verksamheten kan inte ses som en del av det normerade föreningsbidraget.
- Det finns ingen marknad eller konkurrenssituation att vårda.
- Bägge parterna är med och finansierar verksamheten (via pengar eller andra insatser).
- Verksamheten detaljregleras inte från kommunen.

Föreningsbidrag

En tredje variant av finansiering är olika former av bidrag. Det normerade bidragssystemet (normalt kallat föreningsbidrag) svarar mot behovet att det skall finnas idéburna organisationer i vårt samhälle. Bidragen utgår för att försvara existensen av organisationerna, för att vi gemensamt och demokratiskt i vårt samhälle gör bedömningen att denna existens är av godo för oss alla.

Business Region Göteborgs uppdrag att stärka företagsutveckling inom social ekonomi

Beslut om kommunal handlingsplan och finansieringsstöd togs i Kommunstyrelsen 2014-02-05 med följande beslutspunkter:

Uppdraget till stadsledningskontoret att ta fram en kommunal handlingsplan för implementering av överenskommelsen om samverkan mellan Göteborgs Stad och sektor social ekonomi samt förslag på hur ett finansieringsstöd till befintliga och nya aktörer inom sociala ekonomin kan utformas förklaras fullgjort.

Business Region Göteborg får enligt förslag i detta ärende i uppdrag att stärka företagsutveckling riktat till social ekonomi genom att inrätta en utvecklingspott där organisationer från social ekonomi kan ansöka om stöd till förstudier/idéutveckling samt utvecklingsprojekt.

Business Region Göteborg får enligt förslag i detta ärende uppdrag att teckna ett tidsbegränsat avtal med Mikrofonden väst för att stödja organisationer inom social ekonomi i Göteborgs stad med garantier och finansiering.

Social resursnämnd får i uppdrag att samordna kunskapsutveckling för Göteborgs Stads förvaltningar och bolag rörande social ekonomi, stödja social ekonomi att finna finansieringsformer för deltagandet i arbetet med aktiviteter i den kommunala handlingsplanen samt att samordna uppföljning, utvärdering och uppdatering av den kommunala handlingsplanen.

Kommunstyrelsen hemställer till förvaltningar och bolag att inarbeta och implementera handlingsplanen i sina ordinarie uppdrag.

Jämlikt Göteborg

Social resursnämnd är processägare för målet Jämlikt Göteborg – Hela staden socialt hållbar. Målet är formulerat i fem fokusområden baserade på relevant forskning och erfarenhet. Fokusområdena handlar om en god start i livet, fortsatt goda uppväxtvillkor, förutsättningar för arbete, hållbara och hälsofrämjande miljöer och samhällen samt skapa strukturella och övergripande förutsättningar för arbete med social hållbarhet.

Social Science Park

En science park kan beskrivas som en mötesplats mellan människor, idéer, kunskap och kreativitet samt utgör ofta en plattform för större innovations- och utvecklingsprojekt. På så sätt erbjuds tillväxtföretag infrastruktur, nätverk och affärsutveckling. De ligger i anslutning till högskolor och universitet och består oftast av de tre komponenterna inkubator (rådgivning, hjälp med patent, finansiering mm), teknikpark med support för små och medelstora företag och projektarena för större forsknings- och utvecklingsprojekt. Samverkansplattformarna har olika fokusområden och deras roll som neutrala arenor underlättar samarbetet mellan stora och små företag, institut, akademi och samhällsaktörer. I Göteborg finns idag tre science parks: Johanneberg (samhällsbyggnad, energi, material- och nanoteknik), Lindholmen (transport, ICT, Media) och Sahlgrenska (life-scienceområdet). Samtal har förts mellan kommunen och idéburen sektor om förutsättningar för en science park med inriktning på sociala frågor – en Social Science Park. Det har hittills lett till ihopkopplande av de tre mikroekonomierna (grön, kulturell, social) som ingår i modellen lokal ledd utveckling. Parterna ser för närvarande möjligheter att realisera innovation av nya metoder och system i partsgemensamma projekt och satsningar på olika geografiska platser istället för en fysisk samverkansplattform.

Bilaga 4 – Den lokala överenskommelsens principer

Gemensamma principer för parternas ömsesidiga förhållningssätt:

Integritet och oberoende:

Principen om integritet och oberoende innebär att samverkan mellan Göteborgs stad och social ekonomi sker så att organisationernas integritet, initiativförmåga och självbestämmande respekteras. Ansvar för den egna organiseringen och för ledning, styrning och finansiering ligger på organisationerna själva. Kommunens stöd och stimulans till den sociala ekonomin utformas med hänsyn till organisationernas integritet och oberoende.

Den sociala ekonomins olika verksamheter ska utgå från organisationernas värdegrund och syfte. Detta är en förutsättning för att organisationerna skall kunna ha en kritiskt granskande roll som röstbärare och opinionsbildare och ska kunna ske utan att organisationer riskerar sin samverkan med eller sitt ekonomiska stöd från det offentliga.

Dialog:

Dialogen mellan social ekonomi och Göteborgs stad syftar till ett ökat kunskapsutbyte som grund för gemensamt utvecklingsarbete. Dialogen skall präglas av ömsesidig respekt för varandras perspektiv och förutsättningar samt tillvaratagande av bådas resurser.

Formerna för dialogen bör vara öppna, återkommande och präglas av ett inkluderande förhållnings- och arbetsätt. Dialogen är viktig som medel för förändring och kan bland annat innebära att organisationer inom den sociala ekonomin tidigt är delaktiga i kartläggning och planering av hur invånarnas behov tillgodoses.

Kvalitet:

Närheten till medlemmar och brukarna och deras perspektiv är den sociala ekonomins främsta kvalitet. Organisationerna och deras medlemmar avgör och säkrar själva kvaliteten i sin egen verksamhet som ska vara förankrad i organisationernas värdegrund och syfte. När den sociala ekonomins organisationer utför verksamhet på uppdrag av staden är det staden som anger kraven på kvalitet och tillgänglighet.

Kvalitet behöver alltid både följas upp och utvärderas. På så sätt kan verksamheter utvecklas och jämföras. Uppföljning och utvärdering sker med respekt för parternas olika perspektiv och förutsättningar.

Långsiktighet:

Den sociala ekonomins existens, samhällsroll och utveckling är en angelägenhet för hela samhället. Detta förutsätter en bred politisk förankring av beslut som påverkar grundläggande villkor för organisationerna och deras långsiktiga planering. Göteborgs stad ska underlätta organisationernas planering genom att ha långsiktighet som grund för sina insatser. För att samverkan ska ge bästa resultat behöver det finnas kontinuitet i hur effekter, resultat, engagemang och idéer tas tillvara på ett hållbart sätt.

Öppenhet och insyn:

För att så många som möjligt ska kunna engagera sig i organisationerna och för att förtroendet ska vara så stort som möjligt mellan offentlig verksamhet och den sociala ekonomin, krävs tillgänglig information och öppenhet i såväl staden som organisationerna. Det ska vara möjligt för organisationerna att enkelt kunna följa kommunens handläggning av ärenden som berör dem. Med hänsyn till principen om integritet och oberoende ska det vara möjligt för Göteborgs stad att inom ramen för antagna riktlinjer för bidragsgivning och villkor för upphandling följa organisationernas verksamhet och resultat.

Mångfald:

Samhället är i ständig utveckling. Det är viktigt att nya organisationer inkluderas i samverkan, också de som antar nya organisations- och föreningsformer. Den sociala ekonomins aktörer bidrar till mångfald genom sitt engagemang i olika frågor och sin kunskap om och närhet till olika målgrupper och deras behov. Mångfaldsperspektivet innebär också att Göteborgs stad öppnar upp för social ekonomi som viktig aktör inom välfärdsutvecklingen.

Det är angeläget att stadens förhållningssätt möjliggör en stor variation av organisationer och att båda parter verkar för en bred representation i olika typer av samverkan.

Bilaga 5 – Partnerskap/projekt i olika stadsdelar

1000 jobb – Grundsteget

Ett ESF-finansierat projekt med målet att samarbetsparterna utvecklat ett hållbart system och förankrat arbetssätt för socialt företagande i Göteborgsregionen – som skapar förutsättningar för att 1000 personer är anställda i de sociala företagen i regionen. På så sätt kan sociala företag bidra till att fler får möjlighet att gå från bidrag till lön.

Stadslandet

Göteborgs Stad, Business Region Göteborg och Coompanion har lämnat in en ansökan om finansiering för samverkansprojektet Stadslandet Göteborg med avstamp i erfarenheter och kunskaper från regionalfondsprojektet Utveckling Nordost. Målet är att skapa förutsättningar för grön innovation och grön affärsutveckling mellan stad och land. Fyra lokala nav i Angered och på Norra Hisingen utgör basen för samverkan mellan stad, näringsliv, invånare, föreningsliv och akademi. Nya angreppssätt prövas för att stärka förmågan att ställa om till en mer koldioxidsnål stad kopplat till livsmedel, logistik, destination och affärsmodeller. Ett nära samarbete med Mistra Urban Futures ska möjliggöra att aktörerna får tillgång till befintlig forskning och samtidigt utvecklar ny.

Lärandets torg

Lärandets torg Hammarkullen är ett ESF-finansierat projekt som syftar till att skapa en ökad och långsiktig samverkan på Hammarkulletorget mellan utbildningsanordnare, Arbetsförmedling, andra myndigheter och arbetsgivare för att underlätta att kvinnor och män från Nordost som står långt från arbetsmarknaden närmar sig den – antingen genom utbildning, anställning, praktik eller starta eget företag.

One Stop Future Shop

One Stop Future Shop är ett EU-projekt som har initierats av stadsdelsförvaltningarna på Hisingen: SDF Västra Hisingen, SDF Lundby och SDF Norra Hisingen. Projektet genomförs i samarbete med: Göteborgslokaler, Lokalförvaltningen, Business Region Göteborg, Röda Korset och Göteborgs universitet (Sahlgrenska school of innovation and entrepreneurship). One Stop Future Shop är delvis finansierat av Europeiska regionala utvecklingsfonden. Projektet erbjuder kostnadsfri rådgivning och stöd till nyföretagare (och befintliga företagare) i Västra Götalandsregionen, särskilt i Göteborgsområdet. Projektet har också fokus på hållbarhet och socialt företagande. Det långsiktiga målet med One Stop Future Shop är att bidra till att Göteborgsregionen ses som en entreprenöriell och företagsam plats för alla och att fler ska komma i självförsörjning.

**Idékom har lett arbetet kring framtagandet av överenskommelsen.
Idékom är ett samverkansråd med representanter från Göteborgs Stad och sektorn social ekonomi.**

Layout: Sven Bjerde, Social resursförvaltning, Göteborgs Stad.

Illustrationerna är gjorda av Lina Brandström, Grafiska Gruppen, Göteborgs Stad och är hämtade från broschyren Överenskommelsen om samverkan mellan Göteborgs Stad och sektor social ekonomi.